

*Bethlen Miklós (1642–1716) és a kora újkori börtönirodalom európai hagyománya /
Tribute to Miklós Bethlen (1642–1716): Sources, Genres, and Scribal Habits of Early Modern
Prison Literature*

Témajavaslatok

A 2016 májusában Miskolcon megrendezésre kerülő hagyományos Rebakucs-konferenciánk Bethlen Miklós (1642–1716) halálának 300. évfordulójáról emlékezik meg. A konferencia szerves részét képezi a 2016-os Bethlen Miklós-émlékév hazai és a REFO500 nemzetközi fórumain előmozdított rendezvénysorozatának. Fő törekvésünk a konferencia megtervezése során az volt, hogy az évforduló tényét és jelentőségét egybekapcsoljuk egy eddig érdemben nem kutatott témakörrel, amely a Bethlen Miklósról szóló irodalomtörténeti tudásunkat is új szempontokkal egészíthetné ki. Így esett a választásunk a kora újkori börtönirodalomra, illetve az általa impikált irodalomtörténeti, eszmetörténeti, társadalomtörténeti, antropológiai és mediális vonatkozásoknak a Bethlen életmű-vizsgálatába való beemelésére. E témakör indokoltságának további visszaigazolását az adja, hogy az emlékévké szervezésére felállított munkacsoport (BM300) egy forrásfeltáró projekt keretében Bethlen Miklós kiadatlan leveleit is elkezdte gyűjteni, s a munkálatok és az eredmények egyöntetűen jelzik a börtön mint hely, állapot és életérzés meghatározó befolyását Bethlen Miklós íráshasználatában. Konferenciánk is ezt szeretné a szakmai együttlét és közös gondolkodás homlokterébe állítani, nevezetesen, hogy a kora újkori börtön és az általa implikált testi-szellemi átmenetiség (liminalitás) miként hatott a lélek és a spiritualitás világára, az individuum milyen módon jelenítette meg, sőt alakította át irodalommá, illetve milyen habitusokra és médiumokra hagyatkozott ennek során. Következésképp szakmai együttlétünk alkalmával nem az emlékkonferenciák emlékező, tisztelgő diskurzusát várjuk, hanem olyan hozzájárulásokat, amelyek mind Bethlen Miklós életművét, mind a börtönirodalom jelentőségét a nemzetközi kutatás releváns kérdésfelvetései felől tárgyalják, sőt kapcsolják azokkal egybe.

Konferenciánk tematikus fókuszja Bethlen Miklós több rendbeli fogságának eseményeit és az ezek kapcsán készült írásait hozza összefüggésbe azzal a kora újkori anyanyelvű és latin szövegkorpusszal, amelyet hasonló börtön- vagy perzekúciós, illetve migrációs tapasztalatok artikuláltak. Meggyőződésünk, hogy a vallásos perzekúció, migráció, száműzetés és börtöntapasztalatok meghatározó jelentőséggel bírtak az európai reformáció alakulásában. E tézisünk kiindulópontja lehet egy olyan szakmai, komparatív szempontú dialógusnak, amely konferenciánk keretében tekintené át, hogy a migráció, perzekúció és börtöntapasztalatok miként artikuláltak identitásmintákat, sőt egy jellegzetesen kora újkori mártírológiát, amelynek lényegi centrumát nem a vértanúhalál, hanem sokkal inkább a tanúságtétel, a szenvedések feltétlen vállalása jelentette. Bethlen Miklós és hazai, illetve európai kortársai esetében is legalább ennyire fontos annak a sajátos írásbeliségnek az irodalomtörténeti, mediális és eszmetörténeti vizsgálata, amely változatos nyelvű és műfajú, illetve tematikájú szövegek impozáns korpuszát hozta létre.

A következő témaköröket tekintjük kiemelt jelentőségűeknek:

- Bethlen Miklós és írásos hagyatéka.
- Bethlen Miklós életének és fogságainak dokumentumai, feltáratlan forrásai.
- Bethlen Miklós és a börtönirodalom: magyar és latin textusok, műfajok komparatív nézetben.

- A kora újkori fogság (élet)tapasztalata: liminalitás és íráshasználat. Öregség, fogság, büntudat: a liminalitás történeti antropológiai percepciója.
- A kora újkori fogság felekezeti teológiája: perzekúció és mártíromság-diskurzusok konfesszionális hangsúlyai és különbségei.
- *Afflictio, patientia, constantia*: a túlélés és a tanúságtétel trópusai, írásaktusai és eszmetörténeti kontextusai.
- A szabadság, a száműzetés, az otthon és az otthon utáni vágyakozás alakzatainak magyar recepciója. A nosztalgia terminus és fogalom invenciója.
- Ego-dokumentumok, én-reprezentációk és identitás-artikulációk a hazai és az európai börtönirodalomban.
- Íráshasználati kultúra a kora újkori börtönökben: hazai és európai példák.
- „Irodalmi” nyilvánosság(ok) a börtönben: a kéziratos és nyomtatott nyilvánosság irodalomtörténeti jelentősége.
- Kéziratok, szerzők és olvasók.
- Szöveghasználat/szövegprodukción, másolás és sokszorosítás a fogságban.
- Szerzőség(ek) és funkciói(k): egyéni és közösségi szövegprodukción/szöveghasználati aktusok és alkalmak.
- *Manu propria*: az autográf szöveg mint fikció, konvenció vagy referencia.
- Fogság és medialitás: a kézirattól a nyomtatványig és az ikonografikus reprezentációkig.
- A publikáció aktusa: nyomtatott vagy kéziratos?
- A kora újkori börtönirodalom prózai és lírai műfajai.
- A kora újkori börtönirodalom előzményei, antik és középkori hagyományai.
- Börtönirodalom a falakon belül és a falakon kívül.
- A börtönirodalom olvasóközönsége a falakon belül és a falakon kívül.
- Fordításirodalom és fogság: nyelvek és applikációk.

Az előadáshoz kapcsolódó formai követelmények:

- 20 perces angol vagy magyar nyelvű előadásokat várunk!
- Az előadásokhoz egyenként 1 oldalas magyar és angol nyelvű összefoglalót kérünk!
- Az előadások végleges magyar és angol címét, illetve a magyar és angol nyelvű 1 oldalnyi összefoglalót 2015. november 30-ig küldheti el az alábbi címekre: santha.terez@btk.mta.hu, toth.zsombor@btk.mta.hu.

FONTOS! Csak azokat az előadás-javaslatokat áll módunkban elfogadni, amelyek eleget tesznek a fentiekben megjelölt formai követelményeknek!

A konferenciánk kétnyelvű, így az elhangzott előadások közül is egy magyar, illetve egy angol nyelvű kötetbe válogatunk tanulmányokat.

A konferencia szakmai koncepciójára vonatkozó kérdéseit az MTA BTK ITI tudományos titkárához intézheti, a következő elérhetőségen: toth.zsombor@btk.mta.hu

Budapest, 2015. október 9.

Baráti üdvözlettel
a Szervezőbizottság